

KRINGEN VAN LICHT EN DUISTERNIS

DE CONSTRUCTIE VAN GROEPSIDENTITEIT

DOOR MIDDEL VAN HET CONTRAST TUSSEN LICHT EN DUISTERNIS

IN DE DODE ZEEROLLEN

EN

DE PAULINISCHE LITERATUUR

*

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT TER VERKRIJGING VAN DE GRAAD VAN

DOCTOR IN DE THEOLOGIE EN RELIGIEWETENSCHAPPEN

AAN DE

THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT UTRECHT, UITGAANDE VAN DE

NEDERLANDSE GEREFORMEERDE KERKEN

EN AAN DE

EVANGELISCHE THEOLOGISCHE FACULTEIT

TE LEUVEN, BELGIË

OP GEZAG VAN DE RECTORES

PROF. DR. G. HARINCK EN PROF. DR. A. DE KOCK

ZO GOD WIL IN HET OPENBAAR TE VERDEDIGEN

OP DONDERDAG 12 DECEMBER 2024 OM 14.00 UUR

IN DE JACOBKERK,

ST. JACOBSSTRAAT 171 TE UTRECHT

DOOR

GIJSBERT THEODOOR VAN APPELDOORN

(geboren 15 oktober 1988 te Ede)

Promotores: Prof. dr. P.H.R. van Houwelingen (TUU)
Prof. dr. J. Kok (ETF Leuven)
Prof. dr. J.W. van Henten (UvA)

Copromotor: Dr. M.G.P. Klinker-De Klerck (TUU)

Beoordelingscommissie: Dr. A. Bakker (Cambridge University)
Prof. dr. J. Barentsen (ETF Leuven)
Prof. dr. K. van Bekkum (TUU, ETF Leuven)
Prof. dr. P. Du Toit (North-West University, Zuid-Afrika)
Prof. dr. C. Vander Stichele (TST)

Abstract (Nederlands)

Deze studie gaat over het gebruik van het contrast licht en duisternis in de Dode Zeerollen en de paulinische literatuur. Het onderzoekt de mate waarin het contrast bijdroeg aan de vorming van groepsidentiteit van de gemeenschappen aan wie deze literatuur gericht was.

Het onderzoek maakt gebruik van inzichten uit metafoorthorieën en sociolinguïstiek. De keuze voor inzichten uit metafoorthorieën ligt voor de hand, omdat licht en duisternis in de onderzochte passages steeds metaforen zijn. Inzichten uit de sociolinguïstiek zijn nuttig om de impact van taalhandelingen – het gebruik van het contrast licht en duisternis – op groepsidentiteit te onderzoeken.

De metafooranalyse maakt aannemelijk dat licht en duisternis onder meer ethische, cognitieve, relationele en eschatologische associaties oproepen. De kwalificatie ‘licht’ geeft aan de getypeerde *ingroup* een morele, cognitieve, relationele en eschatologische superioriteit. De kwalificatie ‘duisternis’ daarentegen roept het tegenovergestelde op. Met de taalhandeling van één contrast kan de eigen groep zich dus op meerdere terreinen onderscheiden van andere groepen. Tegelijk blijkt in de met licht en duisternis getypeerde groepen een diversiteit schuil te gaan die door het contrast naar de achtergrond gedrukt wordt ten faveure van een onderscheid tussen de *ingroup* en een *outgroup*. Dit maakt de sociolinguïstische analyse zichtbaar. Het proefschrift eindigt met een vergelijking van het onderscheiden gebruik van het contrast tussen licht en duisternis.

Het onderzoek sluit enerzijds aan bij trends in het vakgebied van de Dode Zeerollen en het Nieuwe Testament om de relatie tussen taal en identiteit te verhelderen met metafoorthoetisch en sociolinguïstisch gereedschap, anderzijds vormt deze studie een tegenindicatie dat overeenkomsten op taalniveau (het gebruik van het contrast) noodzakelijk wijzen op onderlinge beïnvloeding of afhankelijkheid van de onderzochte bronnen.

Abstract (English)

This dissertation examines the use of the contrast between light and darkness in the Dead Sea Scrolls and the Pauline literature. It examines the extent to which the contrast contributed to the formation of the group identity of the communities to whom the literature was addressed.

To investigate the identity-shaping power of the contrast between light and darkness, insights from metaphor theory and sociolinguistics were employed. The choice of insights from metaphor theory is self-evident because light and darkness were metaphors in the passages studied. Insights from sociolinguistics are useful to examine the impact of language acts – the use of the contrast between light and darkness – on group identity. Sociolinguistics is the discipline that analyses the relationship between language and identity.

The metaphor analysis makes it plausible that light and darkness evoked ethical, cognitive, relational and eschatological associations, among others. The qualifier ‘light’ gives moral, cognitive, relational and eschatological superiority to the typified *ingroup*, while ‘darkness’ implies the opposite. By using this contrast, the *ingroup* can differentiate itself from other groups in multiple areas. However, groups associated with light and darkness often have diversity that is overshadowed by this contrast, leading to a sharp distinction between the *ingroup* and *outgroup*. This is highlighted by the sociolinguistic analysis. The thesis concludes with a comparison of the distinct use of contrast.

This research aligns with current trends in the study of the Dead Sea Scrolls and the New Testament in exploring the connection between language and identity, using metaphorical and sociolinguistic tools. However, this study challenges the idea that similarities in language usage, such as the use of contrast, necessarily indicate mutual influence or dependency between the sources being studied.

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	9
1. INLEIDING	13
1.1. Vraagstelling.....	14
1.2. De onderzochte corpora.....	15
1.3. Verhouding tussen beide corpora	18
1.4. Licht en duisternis in de primaire bronnen	19
1.4.1. In de Dode Zeerollen.....	20
1.4.2. In de paulinische literatuur	22
1.4.3. In de literaire Umwelt	24
1.4.4. Stand van onderzoek	29
1.5. Methodologie.....	30
1.5.1. Metafoortheorie	31
1.5.2. Sociolinguïstiek.....	37
1.6. Toelichting keuze specifieke passages	57
1.6.1. De Dode Zeerollen	57
1.6.2. De paulinische literatuur	59
1.7. Opzet van het verdere onderzoek	61
2. LICHT EN DUISTERNIS IN 1QS 3:13-4:1.....	65
2.1. Inleiding.....	66
2.1.1. Algemene introductie	66
2.1.2. De sociale context	69
2.1.3. Afbakening van de perikoop	73
2.1.4. Authenticiteit van de passage.....	74
2.2. Metafooranalyse	75
2.2.1. Licht en duisternis	77
2.2.2. Kinderen van het licht	80
2.2.3. Fontein van licht en wel van duisternis.....	81
2.2.4. Vorst van de lichten en engel van duisternis.....	82
2.2.5. Wegen van licht en wegen van duisternis	85
2.2.6. Geesten van licht en van duisternis	86
2.2.7. <i>Source domain</i>	87
2.2.8. <i>Imagery</i>	91
2.3. Sociolinguïstische analyse.....	93
2.3.1. De plaats van de <i>imagery</i> in het sociolect.....	93
2.3.2. Stereotypering	95
2.3.3. Dynamische processen in vorming van groepsidentiteit.....	99
2.3.4. Perceptie van groepsverhoudingen.....	100
2.3.5. Complexiteit van de sociale identiteit	101
2.4. Beantwoording van de hoofdvraag.....	102
3. LICHT EN DUISTERNIS IN 1QM 1:1-15	107
3.1. Inleiding.....	108
3.1.1. Algemene introductie	108
3.1.2. De sociale context van de Oorlogsrol	110
3.1.3. Afbakening van de perikoop	111
3.1.4. Authenticiteit van de passage.....	112
3.2. Metafooranalyse	112
3.2.1. Licht en duisternis	114
3.2.2. Kinderen van het licht en kinderen van de duisternis	116

3.2.3.	Het kamp van licht en het kamp van duisternis	117
3.2.4.	Aangroeiend licht en tijden van duisternis	119
3.2.5.	<i>Source domain</i>	121
3.2.6.	<i>Imagery</i>	122
3.3.	Sociolinguïstische analyse	124
3.3.1.	De plaats van de <i>imagery</i> in het sociolect	124
3.3.2.	Stereotypering	126
3.3.3.	Dynamische processen in vorming van groepsidentiteit	130
3.3.4.	Perceptie van groepsverhoudingen	131
3.3.5.	Complexiteit van de sociale identiteit	133
3.4.	Beantwoording van de hoofdvraag	134
4.	LICHT EN DUISTERNIS IN 1 THESSALONICENZEN 5:1-11	141
4.1.	Inleiding	142
4.1.1.	De sociale context	142
4.1.2.	Afbakening van de perikoop	146
4.1.3.	Authenticiteit	146
4.2.	Metafooranalyse	148
4.2.1.	Licht en duisternis	148
4.2.2.	Dag en nacht	151
4.2.3.	Waken en slapen	153
4.2.4.	Nuchter en dronken	155
4.2.5.	Borstwapen en helm aandoen	156
4.2.6.	Zonen	157
4.2.7.	Broeders	159
4.2.8.	Opbouwen	160
4.2.9.	<i>Source domain</i>	160
4.2.10.	<i>Imagery</i>	164
4.3.	Sociolinguïstische analyse	165
4.3.1.	De plaats in het sociolect	165
4.3.2.	Stereotypering	167
4.3.3.	Dynamische processen in vorming van groepsidentiteit	177
4.3.4.	Perceptie van groepsverhoudingen	178
4.3.5.	Complexiteit van de sociale identiteit	180
4.4.	Beantwoording van de hoofdvraag	180
5.	LICHT EN DUISTERNIS IN 2 KORINTHIËRS 6:14-7:1	185
5.1.	Inleiding	186
5.1.1.	De sociale context van de brief	186
5.1.2.	Afbakening van de perikoop	192
5.1.3.	Authenticiteit	193
5.2.	Metafooranalyse	194
5.2.1.	Introductie	194
5.2.2.	In een ongelijk span lopen	196
5.2.3.	Licht en duisternis	206
5.2.4.	Cultische metaforen	209
5.2.5.	Familiale metaforen	214
5.2.6.	<i>Source domain</i>	215
5.2.7.	<i>Imagery</i>	220
5.3.	Sociolinguïstische analyse	221
5.3.1.	De plaats in het sociolect	221
5.3.2.	Stereotypering	224

5.3.3.	Dynamische processen in vorming van groepsidentiteit.....	226
5.3.4.	Perceptie van groepsverhoudingen.....	227
5.3.5.	Complexiteit van de sociale identiteit	230
5.4.	Beantwoording van de hoofdvraag.....	230
6.	LICHT EN DUISTERNIS IN ROMEINEN 2:17-20.....	235
6.1.	Inleiding.....	236
6.1.1.	De sociale context	236
6.1.2.	Afbakening van de perikoop	240
6.1.3.	Authenticiteit van de passage	241
6.2.	Metafooranalyse	242
6.2.1.	Licht voor degenen die in duisternis zijn	242
6.2.2.	Gids voor de blinden	244
6.2.3.	Opvoeder voor onverstandigen	247
6.2.4.	Leraar voor onmondige kinderen	248
6.2.5.	<i>Source domain</i>	250
6.2.6.	<i>Imagery</i>	252
6.3.	Sociolinguïstische analyse.....	253
6.3.1.	De plaats van de imagery in het sociolect.....	254
6.3.2.	Stereotypering	258
6.3.3.	Dynamische processen in vorming van groepsidentiteit.....	266
6.3.4.	Perceptie van groepsverhoudingen.....	267
6.3.5.	Complexiteit van de sociale identiteit	272
6.4.	Beantwoording van de hoofdvraag.....	273
7.	SYNTHESE EN CONCLUSIE.....	279
7.1.	Introductie.....	280
7.2.	Sociale context.....	280
7.3.	Metafooranalyse	283
7.3.1.	Secundaire betekenis	283
7.3.2.	<i>Imageries</i>	284
7.4.	Sociolinguïstiek	288
7.4.1.	De functie van de <i>imageries</i>	289
7.4.2.	Stereotypering	290
7.4.3.	Dynamische processen in vorming van groepsidentiteit.....	292
7.4.4.	Verhouding aanwezige groepen	293
7.4.5.	Complexiteit van de sociale identiteit	296
7.5.	Winst vergelijking Dode Zeerollen en paulinische literatuur.....	297
7.6.	Conclusie	299
7.7.	Relevantie en evaluatie	300
	BIBLIOGRAFIE	307
	SAMENVATTING	344
	SUMMARY	349
	CURRICULUM VITAE	354

SAMENVATTING

Zowel in de Dode Zeerollen als in de paulinische literatuur komt het contrast licht en duisternis voor. Dit proefschrift onderzoekt de mate waarin het gebruik van dit contrast bijdraagt aan de vorming van groepsidentiteit. De Dode Zeerollen bevatten de literatuur die gevonden is in en rond de grotten van Qumran. De paulinische literatuur wordt gevormd door de geschriften die op naam staan van de apostel Paulus. De onderzochte corpora verschillen ten opzichte van elkaar en ook binnen de corpora is er diversiteit. De Dode Zeerollen kennen een variëteit aan genre, inhoud, taal, tijd van ontstaan en auteurs. De paulinische literatuur kent ook genoeg diversiteit, zij het in mindere mate. Het zijn steeds brieven, geschreven in het Grieks, in een relatief kort tijdsbestek en aan specifieke groeperingen of personen.

Het onderzoek naar beide corpora is niet bedoeld om eenheid te suggereren binnen de corpora of zelfs een eenheid tussen de corpora waarbij aan de diversiteit van de geschriften voorbijgegaan wordt. Ook vindt dit onderzoek niet plaats om (in)directe invloed van de Dode Zeerollen op de paulinische literatuur te suggereren, zoals wel gedaan is. Het onderzoek is voornamelijk ingegeven door de frequentie waarmee het contrast tussen licht en duisternis in beide geschriften voorkomt en daarmee samenhangend de creatie van groepsidentiteit door dit contrast in beide corpora.

Het contrast licht en duisternis is wijdverbreid, zowel in oudere literatuur dan de onderzochte bronnen als in contemporaine literatuur. Dit is in het eerste hoofdstuk geïllustreerd door een korte indruk van de aanwezigheid van het contrast in het Oude Testament en door een korte beschrijving van de rol van het contrast in Griekse religieuze praktijken.

De Dode Zeerollen bevatten het contrast licht en duisternis veelvuldig. Ze gebruiken het onder meer om twee sferen te omschrijven, om personen te typeren, daden te kwalificeren, specifieke kennis te duiden en de eindbestemming van de mens te omschrijven. De onderzochte paulinische literatuur bevat het contrast licht en duisternis zeven keer. Ook daarin wordt het contrast gebruikt om sferen te omschrijven, personen te typeren, daden te kwalificeren, specifieke kennis te duiden en de eindbestemming van de mens te verwoorden.

Voor het onderzoek naar de identiteitsvormende kracht van het contrast licht en duisternis is gebruik gemaakt van inzichten uit metafoorthorieën en sociolinguïstiek. De keuze voor inzichten uit de metafoorthorie ligt voor de hand, omdat licht en duisternis in de onderzochte passages steeds metaforen waren. Inzichten uit de sociolinguïstiek zijn bruikbaar omdat het proefschrift de impact van taalhandelingen – het gebruik van het contrast licht en duisternis – op groepsidentiteit onderzoekt en de sociolinguïstiek de discipline is die de relatie tussen taal en identiteit analyseert.

Voor het onderzoek werden twee passages uit de Dode Zeerollen geselecteerd en drie uit de paulinische literatuur om deze in extenso te onderzoeken.⁷³ De keuze voor de passages uit de Dode Zeerollen is met name gebaseerd op de frequentie waarmee het contrast voorkomt en het belang van de passages binnen het onderzoek naar de Dode Zeerollen. De keuze voor de drie passages uit de paulinische literatuur is tot stand gekomen op basis van clustering van semantische verwante woorden in de tekstuele omgeving van het contrast en dat leidde tot drie clusters. Uit elke cluster is één passage gekozen.

In hoofdstuk 1 is ten slotte de indeling van het onderzoek gegeven: drie delen, voorafgegaan door een inleiding en gevolgd door een conclusie. Deel 1 bevat twee hoofdstukken over het contrast licht en duisternis in de Dode Zeerollen; Deel 2 drie hoofdstukken over het contrast in de paulinische literatuur; Deel 3 een synthese van de in de eerste twee delen gevonden informatie en een conclusie.

⁷³ 1QS 3:13-4:1, 1QM 1:1-15 en 1 Thess. 5:1-11, 2 Kor. 6:14-7:1 en Rom. 2:17-20.

Deel 1 begint met een hoofdstuk over de groepsidentiteitsvormende kracht van het contrast licht en duisternis in de Gemeenschapsregel, specifiek in 1QS 3:13-4:1. In deze perikoop legt een zogenoemde Wijze aan de kinderen van het licht uit waarom zij tot dwaling kunnen komen. Mede aan de hand van het contrast licht en duisternis stelt de Wijze dat er twee principes uit God voortkomen: de fontein van licht en de wel van duisternis. Uit deze principes komen twee soorten geesten voort: geesten van licht en geesten van duisternis. Deze geesten worden aangestuurd ofwel door de vorst van de lichten ofwel door de engel van de duisternis. De geesten van duisternis verleiden de kinderen van het licht om de binnen de beweging geldende normen te overtreden. De geesten van het licht bewaren de kinderen van het licht en dragen bij aan de uiteindelijke ingang in het eeuwige licht.

De woorden licht en duisternis worden in de passage steeds metaforisch gebruikt. De secundaire betekenis van licht (אור) en duisternis (חושך) is geanalyseerd en gedefinieerd. Licht is omschreven als een positief gekwalificeerde toestand, waarin men kennis heeft van Gods geheimenissen, negatieve invloeden ondergaat van geesten van duisternis en uiteindelijk eschatologische redding ontvangt. De secundaire betekenis van duisternis is omschreven als een negatief gekwalificeerde toestand, waarin wie ertoe behoren zich keren tegen degenen die 'van het licht' zijn, waarop zij uiteindelijk eschatologische vergelding ontvangen.

Het contrast licht en duisternis bleek diverse andere dualiteiten in zich te herbergen: goed en kwaad (ethisch), kennis en onwetendheid (cognitief) en heil of onheil (eschatologie). Daarnaast twee sferen (kosmisch) en daarbij relatie tot die sferen (relationeel).

Mede met behulp van het contrast construeert 1QS 3:13-4:1 een *imagery* die een interpretatiekader biedt om fouten van de *ingroup*-leden te duiden. Dit interpretatiekader lijkt nodig voor de beweging waarbinnen de Gemeenschapsregel overgeschreven werd. Er lijkt namelijk sprake van leden die de geldende normen overtreden en zelfs van leden die de beweging verlaten. Hiervoor beschrijft de Regel straffen en procedures om terug te kunnen keren tot de Qumranbeweging. Het kader draagt bij aan de sociale identificatie van de *ingroup*-leden door te stellen wie de mens is, wie de *ingroup*-leden zijn, hoe zij tot bepaalde handelingen komen en welke toekomst zij voor zich hebben.

Het contrast licht en duisternis werkt in deze *imagery* stereotyperend. De perikoop schaaft alle personen in een beweging onder de noemer 'kinderen van het licht' ondanks de diversiteit onder de *ingroup*-leden in bijvoorbeeld sociale status en levenswijze. Ook levenswijzen ontvangen typeringen van ofwel 'wegen van licht' of 'wegen van duisternis'.

Ten slotte verheldert dit hoofdstuk met een schaalverdeling tussen licht en duisternis dat er diversiteit is in de *ingroup* en de in de tekst zijdelings aanwezige *outgroup* – aangeduid als kinderen van onrecht. Zo zijn er onder de kinderen van het licht onder andere: 1. de Wijze; 2. zij die onderwijs nodig hebben; en 3. zij die dwalen. Onder de kinderen van het onrecht zijn: 1. personen die ooit de gemeenschap verlaten hebben; 2. personen die recent de gemeenschap verlieten; en wellicht 3. 'de kinderen van de mensen' (3:13) die nooit tot de gemeenschap hebben behoord. De manier waarop het contrast functioneert lijkt enerzijds bedoeld om degenen die dwalen hoop te bieden en bij de *ingroup* te houden. Anderzijds om het gedachtegoed van de gemeenschap voor de overige *ingroup*-leden te handhaven en de omstandigheden van vertrekkende *ingroup*-leden uit te leggen.

Deel 1 vervolgt met een hoofdstuk over de groepsidentiteitsvormende kracht van het contrast licht en duisternis in de Oorlogsrol, specifiek in 1QM 1:1-15. De perikoop bevat een inleiding en een overzicht van het werk. Door middel van het contrast schildert deze passage twee partijen die elkaar bestrijden, aangeduid met 'kinderen van het licht' of 'kamp van het licht' en 'kinderen van de duisternis' of 'kamp van de duisternis'. Tevens markeert het contrast een temporeel dualisme: met tijden van duisternis wordt aangegeven dat de kinderen van het licht

in moeitevolle omstandigheden verkeren en de tijden van aangroeiend licht duiden goede tijden en omstandigheden aan voor de kinderen van het licht.

Het manuscript is vermoedelijk (over)geschreven circa 50 voor Christus en bevat de nodige oorlogsterminologie die verwant lijkt aan terminologie in contemporaine Romeinse oorlogsliteratuur. Dit wekt het vermoeden dat de Oorlogsrol een duiding geeft aan de recente Romeinse interventie in Jeruzalem in 63 voor Christus. De beschreven tegenstander in de Oorlogsrol zijn voornamelijk de Kittieten – in deze passage vermoedelijk een aanduiding van de Romeinen. De inleiding op de Oorlogsrol kwalificeert de Kittieten met duisternis en de periode van hun overheersing met tijden van duisternis. Ze bemoedigt de Joden die trouw zijn aan het verbond: het kamp van duisternis zal eens worden verslagen en de tijden van duisternis zullen dan ten einde komen. Zo schetst de inleidende perikoop mede door middel van het contrast licht en duisternis een *imagery* waarin twee partijen en twee tijden tegenover elkaar staan. Deze *imagery* biedt zodoende een interpretatiekader voor de (recente) onderdrukking.

De kwalificatie van groepen en tijden met licht en duisternis is effectief. Het contrast bevat blijkens de metafooranalyse namelijk ethische, etnische, relationele en eschatologische connotaties. De gekwalificeerde groepen worden door één contrast op al deze vlakken tegenover elkaar gezet. Zodoende heeft het contrast grote impact op de perceptie van *in-* en *outgroup*. De Oorlogsrol geeft wel blijk van diversiteit (in positie en taak) binnen de *in-* en *outgroup*, maar door middel van zelfaanduiding (kinderen/kamp van het licht) en outsidersaanduidingen (kinderen/kamp van de duisternis) creëert de passage de perceptie van twee monolithische blokken tegenover elkaar. Zo'n perceptie van *in-* en *outgroup* draagt bij aan het proces van sociale vergelijking. Met dit proces wil men de zelfwaarde van de *ingroup* hoog houden ten opzichte van de *outgroup*. De redenering is dan als volgt: hoewel de *outgroup* nu machtiger is dan de *ingroup*, zal de *outgroup* uiteindelijk het onderspit delven. Dit proces functioneert tevens om te voorkomen dat de zelfwaarde van de groep zodanig daalt dat personen de *ingroup* verlaten.

Aan het einde van dit derde hoofdstuk maakt een schaalverdeling tussen licht en duisternis inzichtelijk dat er binnen de *ingroup* en *outgroup* sprake is van diversiteit. Tevens toont de verdeling dat bij veranderingen in (de perceptie van) de sociale context de plaats van de groepen op de verdeling verschuift. De ingekomen Kittieten kregen een plaats op de verdeling, waardoor - in de perceptie van de (over)schrijver van de Oorlogsrol (1QM) - de *ingroup* verbreedde van vermoedelijk alleen de Qumranbeweging naar de Qumranbeweging én andere Joden die trouw zijn aan het verbond.

Deel 2 bespreekt in drie hoofdstukken de groepsidentiteitsvormende kracht van het contrast licht en duisternis in de paulinische literatuur.

Hoofdstuk 4 handelt over het contrast licht en duisternis in 1 Thessalonicenzen 5:1-11. Deze passage maakt deel uit van een brief van Paulus aan de Christus-gemeenschap te Thessalonica geschreven in circa 50 n. Chr. Deze gemeenschap kende blijkens de tekst in ieder geval diversiteit in sociale status, religieuze afkomst, gender en levenswandel; ook had ze te maken met fysieke vervolging. Paulus spreekt de gemeenschap aan als 'kinderen van het licht' en met 'jullie zijn niet in de duisternis en niet van de duisternis'.

Paulus gebruikt het contrast in deze aanspraak metaforisch. De secundaire betekenis van licht is in de metafooranalyse omschreven als een positief gekwalificeerde toestand waarin men verkeert wanneer men een relatie met Jezus Christus heeft, kennis van de dag van de Heere bezit en op de dag van de Heere eschatologisch redding ontvangt. De secundaire betekenis van duisternis is omschreven als een negatief gekwalificeerde toestand waarin men verkeert wanneer een relatie met Jezus Christus ontbreekt en men op de dag van de Heere onheil ondergaat. Deze secundaire betekenissen zijn opgebouwd uit de volgende betekenselementen zoals ze in de analyse naar voren kwamen: kosmisch (toestand), relatie (met Jezus), ethiek

(positief of negatief) en kennis (van de dag van de Heere of niet), en ook een eschatologische (heil of onheil) component.

Wanneer Paulus stelt dat de gemeenschap ‘van het licht’ is dan rekent hij ze tot de bovengenoemde toestand in tegenstelling tot ‘zij die zeggen: ‘vrede en veiligheid’ (5:3) en ‘de anderen’ (5:6) die hij impliciet tot de toestand van duisternis rekent.

Mede door middel van het contrast licht en duisternis verwoordt de passage 1 Thessalonicenzen 5:1-11 een eschatologische *imagery*. Deze *imagery* geeft een eschatologische duiding aan de moeilijke omstandigheden van de *ingroup* en roept op om gereed te zijn voor de dag van de Heere om dan te delen in de ultieme redding.

Het contrast typeert nadrukkelijk alle Jezusvolgers in Thessalonica als kinderen van het licht, al is er diversiteit onder de leden. Er is namelijk sprake van een zekere hiërarchie, want er zijn personen die leiding geven (5:12). Er zijn ook leden die falen in de naleving van de geldende normen. De typering kinderen van het licht strijkt de diversiteit glad en is een vorm van stereotyperen.

Het geconstrueerde raamwerk met licht en duisternis draagt bij aan de dynamiek van sociale identificatie. Het raamwerk benadrukt de eenheid van de gemeenschap: men behoort tot dezelfde ‘familie’ als broeders (5:1); ieder heeft een relatie met Jezus Christus (5:9) en kennis van de dag van de Heere (5:1); uiteindelijk ontvangen allen eschatologisch heil (5:9-10). Deze eenheid functioneert in de tekst om de gemeenschap aan te sporen tot een juist leven. Een proces van sociale vergelijking lijkt op de achtergrond al wel aanwezig, maar de tekst benadrukt vooral wie de gemeenschap zelf is en niet is. Een andere groep wordt niet expliciet aangesproken.

Het vierde hoofdstuk eindigt met een afgebeelde schaalverdeling tussen licht en duisternis die inzichtelijk maakt dat zowel de gemeenschap als de buitenwacht diversiteit kende. Tevens wordt duidelijk hoe deze groepen zich tot elkaar verhielden.

Hoofdstuk 5 onderzoekt de groepsidentiteitsvormende kracht van het contrast licht en duisternis in 2 Korinthiërs 6:14-7:1. Een passage waarin twee groepen – de gelovigen en de ontrouwen – stevig tegenover elkaar worden gezet. Dit gebeurt onder meer met behulp van het contrast licht en duisternis. De typering gelovigen verwijst in deze passage primair naar de Jezusvolgers in Korinthe en de aanduiding ontrouwen verwijst vermoedelijk naar Paulus’ opposanten in of nabij de Christus-gemeenschap te Korinthe. In deze perikoop roept Paulus de Christus-gemeenschap te Korinthe op om fysiek en moreel afstand te nemen van deze opposanten en hem, Paulus, juist in het hart te sluiten.

De gemeenschap ontvangt als typering ‘licht’ en de opposanten worden getekend met ‘duisternis’. Beide typeringingen zijn vermoedelijk metonymia: zij die leven volgens het licht/ de duisternis. Deze duidingen van licht en duisternis strijken de diversiteit binnen beide groepen glad om de groepen des te krachtiger tegenover elkaar te plaatsen. Het metaforisch gebruikte contrast is daarvoor een geschikt middel. Uit de metafooranalyse bleek namelijk dat het contrast ethische, cognitieve, kosmische, relationele en eschatologische connotaties draagt. Op al deze vlakken zet de tekst door dit ene contrast de twee groepen tegenover elkaar – een vergelijking waarbij de gemeenschap het op alle fronten ‘wint’ van de opposanten. De tekst functioneert hier in de dynamiek van sociale vergelijking. Paulus scherpt de identiteitsgrenzen van de Jezusvolgers aan: zij leven volgens het licht, zijn zonen en dochters van God, sluiten Paulus in het hart en nemen afstand van de opposanten.

Ten slotte volgt een schaalverdeling tussen licht en duisternis. Deze verdeling poogt inzichtelijk te maken welke plaats op de verdeling de opposanten in de perceptie van Paulus hadden. De situatie voor de binnenkomst van de opposanten is gereconstrueerd vanuit 1 Korinthiërs. In 1 Korinthiërs blijkt reeds enige wrijving met Paulus aanwezig. In 2 Korinthiërs blijkt dat de oppositie tegen Paulus - vermoedelijk door van buitenaf ingekomen opposanten - vergroot is. Aan de hand van een tweetal brieven is dus een ontwikkeling te schetsen van de Christus-

gemeenschap te Korinthe. Een tweetal verdelingen maakt de perceptie van de nieuw ingekomen opposanten inzichtelijk, zowel in de perceptie van Jezusvolgers in Korinthe als vanuit Paulus' perceptie. Paulus plaatst hen in de duisternis, alhoewel de perceptie van sommige Jezusvolgers van hen anders zal zijn geweest.

Hoofdstuk 6 bespreekt een derde passage uit de paulinische literatuur, Romeinen 2:17-20. Paulus brengt in deze perikoop een destijds gangbaar Joods zelfverstaan ter sprake, waarbij hij Joden onder meer typeert als 'licht voor hen die in duisternis verkeren'. Dit zelfverstaan blijkt zijn literaire wortels te hebben in Jesaja en Wijsheidsliteratuur uit de Tweede Tempelperiode. Voor de Christus-gemeenschappen te Rome kon dit zelfverstaan echter tot spanningen leiden. Deze gemeenschappen bestonden namelijk uit Joden en niet-Joden.

Het opgeworpen zelfverstaan onderscheidt Joden en niet-Joden met het contrast licht-duisternis. Dit contrast portretteert de Joden als moreel hoogstaand, met kennis van God en Zijn wet, levend in een relatie met God, verkerend in de juiste toestand, bevestigd door de oproep om een voorbeeld te zijn voor niet-Joden. Dit alles in tegenstelling tot de niet-Joden van wie met duisternis een tegenovergesteld portret geschetst wordt. Het contrast stereotypeert Joden en niet-Joden door de in het hoofdstuk beschreven interne diversiteit glad te strijken. Het doel van de vergelijking is niet zozeer antithetisch, maar dient vooral als onderstreping van de unieke plaats en roeping van Joden. Ze dienen de kennis van God te verbreiden als een licht. Het contrast functioneert in een educatieve *imagery*. Deze *imagery* typeert Joden niet alleen als het licht voor hen die in duisternis verkeren, maar ook als gids voor de blinden, opvoeders voor de onverstandigen en als leraren voor onmondige kinderen.

Dit Joodse zelfverstaan stelt Paulus in Romeinen 2:17-29 onder kritiek door de Joden erop te wijzen dat zij falen in het naleven van hun identiteit. Tegelijk herroept hij de Joodse identiteit niet, maar wijst hij op hun blijvende voorrechten (o.a. in Romeinen 3:1-2).

De brief als geheel toont een proces van sociale identificatie. Hierin geeft Paulus onder meer een antwoord op de vraag naar de verhouding tussen Joden en niet-Joden in de Christus-gemeenschappen. Ten gunste van de eenheid binnen de gemeenschap benadrukt hij het gemeenschappelijke van de schuld tegenover God en het geloof in Christus. Tegelijk handhaaft hij op de achtergrond wel het onderscheid tussen Joden en niet-Joden, al is het geloof in Christus doorslaggevend voor het behoren tot het licht, terwijl ongehoorzaamheid aan Jezus laat zien dat men tot de duisternis behoort.

Ook dit hoofdstuk wordt afgerond met een verdeling van de groepen op een schaal van licht en duisternis. Deze verdeling laat zien hoe het Joodse zelfverstaan op de achtergrond aanwezig blijft, maar het geloof in Jezus als Christus bepaalt of men tot het licht of tot de duisternis behoort.

Deel 3 geeft een synthese van het voorgaande en een conclusie. Het beschrijft kort de these dat taal contextueel bepaald is en binnen de context begrepen moet worden. Daarom biedt de synthese allereerst een overzicht van de verschillende tijden en diverse omstandigheden waarin de taalhandelingen licht en duisternis plaatsvonden. Vervolgens worden de onderscheiden betekenissen van licht en duisternis per onderzochte bron op een rij gezet. Zo bleek het contrast consequent een ethische, eschatologische, cognitieve en relationele component te bevatten. Soms was er ook een etnisch en educatief element.

De metafooranalyse beschreef steeds een *imagery* waarin het contrast voorkwam. De plaats en de functie van het contrast in de *imagery* bleken steeds verschillend, al plaatste het wel consequent groepen tegenover elkaar. De processen van groepsvorming was ook onderscheiden waarbij de *outgroup* soms (nagenoeg) buiten beeld was en soms nadrukkelijk wel in het vizier. Verder stereotypeerde het contrast steeds weer andere groepen en leverde het een bijdrage aan de perceptie van sociale groepen in de nabije omgeving van de *ingroup*.

De synthese sluit af met een bondig antwoord op de hoofdvraag, een verwoording van de bijdrage van het proefschrift aan het bredere onderzoek en enkele suggesties voor vervolgstudie.

SUMMARY

This dissertation explores how the contrast between light and darkness, which appears in both the Dead Sea Scrolls and Pauline literature, contributes to the formation of group identity. The Dead Sea Scrolls are a collection of literature discovered in and around the Qumran caves, while the Pauline literature is a set of writings attributed to the apostle Paul. The corpora under consideration differ from one another and there is also diversity within both corpora. The Dead Sea Scrolls consist of a variety of genres, content, languages, times of origin and authors. The Pauline literature also possesses a rich diversity, albeit to a lesser degree. They are consistently letters, written in Greek, within a relatively short time and to specific groups or individuals.

The purpose of studying both corpora is not to suggest any kind of unity within or between them, nor to disregard the diversity of the writings. Furthermore, this research does not imply any indirect or direct influence of the Dead Sea Scrolls on Pauline literature, as previously suggested by some scholars. The main motivation behind this research is the frequent occurrence of the contrast between light and darkness in both collections of writings, which consequently creates group identity in both corpora.

The contrast between light and darkness is widespread, both in literature older than the sources studied and also in contemporary literature. This fact is illustrated in the opening chapter by a brief discussion of the presence of this contrast in the Old Testament and by a similarly brief description of the role of this contrast in Greek religious practices.

The Dead Sea Scrolls frequently mention the contrast between light and darkness. They use it to describe different spheres, characterise people, qualify actions, denote specific knowledge, and describe man's ultimate destination. The Pauline literature also references this contrast seven times. In this literature, it is used to describe spheres of influence, characterize individuals, qualify actions, signify particular knowledge, and express man's final destination.

To investigate the identity-shaping power of the contrast between light and darkness, insights from metaphor theory and sociolinguistics were employed. The choice of insights from metaphor theory is self-evident because light and darkness were metaphors in the passages studied. Insights from sociolinguistics are useful because this thesis examines the impact of language acts - the use of the contrast between light and darkness - on group identity, and sociolinguistics is the discipline that analyzes the relationship between language and identity.

For the study, two passages from the Dead Sea Scrolls and three from the Pauline literature were selected to be examined in extenso.⁷⁴ The choice of passages from the Dead Sea Scrolls was based primarily on the frequency with which the contrast occurs and the importance of the passages within the study of the Dead Sea Scrolls. The selection of the three passages from the Pauline literature was made based on clustering semantically related words in the textual environment of the contrast and this led to three clusters. One passage was chosen from each cluster.

Finally, Chapter 1 provides the format of the study: three parts, preceded by an introduction and followed by a conclusion. Part 1 contains two chapters on the contrast between light and darkness in the Dead Sea Scrolls; Part 2 three chapters on the same contrast in Pauline literature; Part 3 a synthesis of the information found in the first two parts and finally a conclusion.

⁷⁴ 1QS 3:13-4:1, 1QM 1:1-15 and 1 Thess. 5:1-11, 2 Cor. 6:14-7:1, and Rom. 2:17-20.

Part 1 begins with a chapter on the group identity-forming power of the contrast between light and darkness in the Community Rule, specifically in 1QS 3:13-4:1. In this pericope, a so-called Sage explains to the children of light why they may come to error. Also employing the contrast of light and darkness, the Sage states that there are two principles emanating from God: the fountain of light and the well of darkness. From these principles come two kinds of spirits: spirits of light and spirits of darkness. These spirits are controlled either by the prince of lights or by the angel of darkness. The spirits of darkness tempt the children of light to violate the established norms within the movement. The spirits of light preserve the children of light and contribute to their final entrance into the eternal light.

The words light and darkness are used metaphorically throughout the passage. The secondary meanings of light (אור) and darkness (חושך) have been analyzed and defined. Light is defined as a positively qualified state, in which one knows God's mysteries, endures negative influences from the spirits of darkness and ultimately receives eschatological salvation. The secondary meaning of darkness has been defined as a negatively qualified state, in which those who belong to it turn against those who are 'of the light,' upon which they ultimately receive eschatological retribution.

The contrast between light and darkness appeared to harbour several other dualities: good and evil (ethical), knowledge and ignorance (cognitive) and salvation or doom (eschatology). In addition, two spheres (cosmic) and thereby relationship to them (relational).

Also, the contrast found in 1QS 3:13-4:1 constructs an imagery that provides an interpretive framework to make sense of errors made by ingroup members. This interpretive framework seems necessary for the movement within which the Community Rule was transcribed. Indeed, there seem to be members who violate the prevailing norms and even members who leave the movement. For this, the Rule proscribes punishments and procedures for those returning to the Qumran movement. The framework contributes to the social identification of ingroup members by defining who the human being is, who the ingroup members are, how they arrive at certain actions and what future they have ahead of them.

The contrast of light and darkness is stereotyping in this imagery. The pericope classifies all persons as 'children of light' despite the diversity among ingroup members in, for example, social status and lifestyle. Ways of life also receive characterizations of either 'ways of light' or 'ways of darkness'.

Finally, by use of a scale between light and darkness, this chapter clarifies that there is diversity in the ingroup and the outgroup present laterally in the text - referred to as children of injustice. Thus, among the children of light are: 1. the Wise; 2. those in need of education; and 3. those who go astray. Among the children of injustice are: 1. those who once left the community; 2. those who recently left the community; and perhaps 3. 'the children of men' (3:13) who never belonged to the community at all. The way the contrast functions seems intended, on the one hand, to offer hope to those who wander away, and to keep them with the ingroup. On the other hand, it intends to maintain the ideas of the community for the remaining ingroup members and to explain the circumstances of departing ingroup members.

Part 1 continues with a chapter on the group identity-forming power of contrasting light and darkness in the War Scroll, specifically in 1QM 1:1-15. This pericope contains an introduction and overview of the work. Through contrast, this passage describes two sides fighting each other, referred to as 'children of light' or 'camp of light' and 'children of darkness' or 'camp of darkness'. Also, the contrast marks a temporal dualism: times of darkness indicate that the children of light are in troubled circumstances and times of growing light indicate good times and favourable circumstances for the children of light.

The manuscript is believed to have been copied circa 50 BC and contains war terminology that seems akin to terminology in contemporary Roman war literature. This raises the assumption

that the War Scroll provides an interpretation of the recent Roman intervention in Jerusalem in 63 BC. The opponent described in the War Scroll is primarily the Kittites - presumably a designation of the Romans in this passage. The introduction to the War Scroll qualifies the Kittites with darkness and the period of their rule with times of darkness. It encourages the Jews who are faithful to the covenant: the camp of darkness will one day be defeated and the times of darkness will then come to an end. Thus, partly using the contrast between light and darkness, the introductory pericope delineates an imagery in which two sides and two times face each other. This imagery thus provides an interpretive framework for (recent) oppression.

The qualification of groups and times with light and darkness is effective. Indeed, the contrast, according to the metaphor analysis, contains ethical, ethnic, relational and eschatological connotations. The qualified groups are contrasted by the same contrast in all these areas. Thus, the contrast could have a great impact on the perception of the in- and outgroup. The War Scroll does show diversity (in position and task) within the in- and outgroup. Still, through self-designation (children/camp of light) and outsider designations (children/camp of darkness), the passage creates the perception of two monolithic blocks facing each other. Such a perception of in- and outgroup(s) contributes to the process of social comparison. This process aims to keep the self-esteem of the ingroup high relative to the outgroup. The reasoning is as follows: although the outgroup is now more powerful than the ingroup, the outgroup will eventually lose out. This process also functions to prevent the group's self-esteem from falling to the point that individuals leave the ingroup.

At the end of this third chapter, a scale between light and darkness reveals the diversity within both the ingroup and the outgroup. Furthermore, this scale shows that due to changes in (the perception of) the social context, the groups' place on the scale shifts. The incoming Kittites gained a place in the division, which - in the perception of the copyist of the War Scroll (1QM) - broadened the ingroup from presumably only the Qumran movement to the Qumran movement plus other Jews loyal to the covenant.

Part 2 discusses in three chapters the group identity-forming power of the contrast between light and darkness in Pauline literature.

Chapter 4 deals with the contrast between light and darkness in 1 Thessalonians 5:1-11. This passage is part of a letter of Paul to the Christ community at Thessalonica written in about 50 A.D. This community, according to the text at least, demonstrated diversity in social status, religious background, gender and way of life; it also faced physical persecution. Paul addresses the community as 'children of light' and with 'you are not in darkness and not of darkness'.

Paul uses the contrast metaphorically in this claim. The secondary meaning of light is described in the metaphorical analysis as a positively qualified condition that a person is in when he has a relationship with Jesus Christ, possesses knowledge of the Lord's Day and receives eschatological salvation on the Lord's Day. The secondary meaning of darkness has been described as a negatively qualified condition which a person is in when he lacks a relationship with Jesus Christ and undergoes calamity on the Lord's Day. These secondary meanings are composed of the following elements as they emerged in the process of analysis: cosmic (state), relationship (with Jesus), ethic (positive or negative) and knowledge (of the Lord's Day or not), as well as an eschatological (salvation or doom) component.

When Paul states that the community is 'of light' he considers them in the above condition in contrast to 'those who say peace and safety' (5:3) and 'the others' (5:6) whom he implicitly places in the condition of darkness. Also through the contrast between light and darkness, 1 Thessalonians 5:1-11 articulates an eschatological imagery. This imagery gives an eschatological interpretation of the difficult circumstances of the ingroup and calls them to be ready for the day of the Lord in which they will partake in ultimate salvation.

This contrast emphatically typifies all Jesus' followers in Thessalonica as children of light, although there is diversity among the members. There is a certain hierarchy, for there are individuals who lead (5:12). There are also members who fail to live up to prevailing moral standards. The use of the characterization of children of light smooths out the diversity and is ultimately a form of stereotyping.

The constructed framework of light and darkness contributes to the group's social identification. This framework emphasizes the unity of the community: one belongs to the same 'family' as brethren (5:1); all have a relationship with Jesus Christ (5:9) and a knowledge of the Lord's Day (5:1); and ultimately, all receive eschatological salvation (5:9-10). This unity functions in the text to encourage the community to live uprightly. A phase of social comparison seems to be already present in the background, but the text primarily emphasizes who belongs to the community itself and who does not. Another group is not explicitly addressed.

The fourth chapter ends with a depicted scale between light and darkness which clarifies that both the community and the outside world knew diversity. It also reveals how these groups relate to each other.

Chapter 5 examines the group identity-forming power of the contrast between light and darkness in 2 Corinthians 6:14-7:1. This is a passage in which two groups - the faithful and the unfaithful - are sharply contrasted. One way this is done is by using the contrast of light and darkness. The characterization 'the faithful ones' in this passage refers primarily to Jesus' followers in Corinth and the designation 'unfaithful' presumably refers to Paul's opponents in or near the Christ community at Corinth. In this pericope, Paul calls upon the Christ-community at Corinth to physically and morally distance themselves from these opponents and instead to receive him.

The community receives a characterization of 'light' and the opponents are characterized by 'darkness'. Both characterizations are presumably metonymia: those who live according to light/darkness. These interpretations of light and darkness act to smooth out the diversity within both groups and to contrast the groups all the more powerfully. The metaphorical contrast used is an appropriate means for this purpose. Indeed, the metaphor analysis revealed that this contrast includes ethical, cognitive, cosmic, relational and eschatological connotations. On all these levels, through this single contrast, the text sets the two groups in opposition to each other - a comparison in which the community 'wins' over the opponents on all fronts. The text here functions at the level of social comparison. Paul sharpens the identity boundaries of Jesus' followers: they live according to the light, they are sons and daughters of God, they are close to Paul's heart and distance themselves from their opponents.

Finally, a scale of division between light and darkness follows. This division attempts to clarify what place on the division scale the opponents had in Paul's perception. The situation before the entry of the opponents is reconstructed from 1 Corinthians. In 1 Corinthians, some friction with Paul already appears to be present. In 2 Corinthians it appears that the opposition to Paul - presumably due to opponents entering from outside - had increased. Thus, based on information from both letters, a historical development of the Christ community at Corinth can be sketched. Two divisions reveal the perception of the newly entered opponents, both in the perception of Jesus' followers in Corinth and also from Paul's perception. Paul defines them to be in darkness, although the perception of some of the Jesus' followers of them will no doubt have been different.

Chapter 6 discusses a third passage in Pauline literature, Romans 2:17-20. In this pericope, Paul brings up a then-common Jewish self-understanding, characterising Jews, among other things, as 'light to those who are in darkness'. This self-understanding appears to have its literary roots in Isaiah and the Wisdom literature from the Second Temple period. For the Christ-communities

in Rome, however, this self-understanding could lead to tensions. After all, these communities consisted of both Jews and Gentiles.

This self-understanding distinguishes Jew and Gentile using the contrast between light and darkness. This contrast portrays the Jews as morally superior, with knowledge of God and His law, living in a relationship with God, being in the right condition, confirmed by the call to be an example to Gentiles. All this is in contrast to the Gentiles of whom darkness paints an opposite portrait. The contrast stereotypes Jews and Gentiles by eradicating the internal diversity described in this chapter. Rather than being antithetical, the purpose of the comparison serves primarily to underscore the unique place and calling of the Jews. They are called to spread the knowledge of God like a light. The contrast functions in an educational imagery. This imagery characterizes Jews not only as the light to those who are in darkness but also as guides to the blind, educators to the unwise and as teachers to unclean children.

Paul criticizes this Jewish self-understanding in Romans 2:17-29 by pointing out the Jews' failure to live up to their true identity. At the same time, he does not revoke the Jewish identity but rather points out their enduring privileges (e.g., in Romans 3:1-2).

The letter as a whole functions in the group-forming phase of social identification. In it, among other things, Paul answers the question of the relationship between Jews and Gentiles in the Christ-communities. In favour of unity within the community, he emphasizes the commonality of guilt before God and of faith in Christ. At the same time, he does maintain in the background the distinction between Jews and Gentiles, although faith in Christ is decisive for belonging to the light, while disobedience to Jesus reveals that one still is in darkness.

This chapter also concludes with a division of the groups using a scale of light and darkness. This division shows how Jewish self-understanding remains in the background, but faith in Jesus as Christ determines whether one belongs to light or darkness.

Part 3 provides a synthesis and a conclusion. It briefly describes the thesis that language is contextually determined and must be understood within its context. Therefore, the synthesis first provides an overview of the different times and various circumstances in which the language acts of light and darkness are invoked. It then lists the distinct meanings of light and darkness for each of the sources examined. Thus, the contrast was consistently found to contain ethical, eschatological, cognitive and relational components. Sometimes there was also an ethnic and educational element present.

The metaphor analysis in each case described an imagery in which this contrast occurred. The place and function of the contrast in the imagery in each case appeared to be different, nevertheless it consistently placed groups opposite each other. The phase of group formation was also different with the outgroup sometimes virtually out of sight and sometimes emphatically included. Furthermore, this contrast consistently stereotyped other in- and outgroups and contributed to the perception of social groups close to the ingroup.

The synthesis concludes with a concise answer to the main question, an articulation of the dissertation's contribution to broader research, and some suggestions for follow-up research.

CURRICULUM VITAE

Gijsbert van Appeldoorn werd geboren op 15 oktober 1988 te Ede. Aan de Vrije Universiteit behaalde hij een bachelor in de Theologie (2010) en de Klassieke Talen (2013). Tevens rondde hij aan de Vrije Universiteit de driejarige predikantsmaster af (2015) en aan de Universiteit van Amsterdam een master Ancient Studies (2015). Hij was student-lid van het faculteitsbestuur Godgeleerdheid aan de Vrije Universiteit (2010-2012), doceerde Latijn op een middelbare school (2011-2012) en werkte als student-assistent van prof. dr. M.G.K. van Veen (Vrije Universiteit) ter voorbereiding van een groot NWO-project (2013-2014). Vanaf 2013 gaat hij voor in Hersteld Hervormde gemeenten. In 2016 werd hij bevestigd tot predikant in de Hersteld Hervormde Gemeente van Melissant. Tevens is hij in 2016 parttime benoemd tot AIO aan de Theologische Universiteit te Kampen en vanaf 2017 ook aan de Evangelisch Theologische Faculteit te Leuven.

Sinds 2021 is hij predikant in de Hersteld Hervormde Gemeente te Loon op Zand. Gijsbert van Appeldoorn is getrouwd met Jacoline van Appeldoorn - van Eck en vader van vijf kinderen: Matthijs, Rick, Gerlynn, Mees en Jente.

